

פרשת חוקת

עבודת התשובה

פרשתנו פותחת במצות שריפת פרה אדומה לצורך טהרתם של אלו שנטמאו למת. סודה של מצות פרה אדומה עמוק עמוק מי ימצאנו, עד שאפילו שלמה המלך, החכם מכל האדם, לא זכה להבינו על בוריו (דיחיהו, גכ, ז תלהק) "ינממ הקוחר איהו המכחא יתרמא": ארקמה תא רמא רכ לעו, (א, די אמוי האר) שנתגלה לו סוד זה הוא משה רבנו, כמו שנרמז במה שכתוב: "ויקחו אליך פרה אדומה" (במדבר יט, ב), ודרשו חז"ל (במדב"ר יט, ו) לך אני מגלה טעם פרה.

וזאת משום שמקורו של סוד זה בשער החמישים של הבינה (ורמז לכך: "אֶדְמָה" בגמטריא חמישים), שיתגלה במלואו רק לעתיד לבוא כמו שנאמר: "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים" (ישעיה יא, ט), וכשיבוא משיח צדקנו ויעשה את הפרה האדומה העשירית, כי מימות משה רבנו ועד ימינו נעשו תשע פרות אדומות בלבד (ראה רמב"ם הל' פרה אדומה סוף"ג), נזכה בעז"ה שיתגלה לכולנו סודה הנשגב.

ובכל זאת רש"י בפרשתנו (יט, כב) מביא משם ר' משה הדרשן טעם נאה על דרך הדרוש למצוה זו, שענינה לכפר על חטא העגל, והוא ממשיל זאת לבן שפחה שטינף בצואה את ארמונו של המלך, ואמר משרתי המלך שתבוא אימו של אותו ילד ותקנח צואת בנה. וכך ישראל, כיון שחטאם היה על ידי העגל על כן כפרתם היא דוקא על ידי פרה, שהיא אימו של העגל.

וכיון שמטרתה של פרה זו לכפר על החטא לכן הוצרכה הפרה להיות אדומה דוקא, כיון הגוון האדום מסמל את החטאים, וכן את תוקף הדין המתעורר על ידם, כמו שנאמר: "אם יהיו חטאכם כשנים כשלג ילבינו, אם יאדימו כתולע כצמר יהיו" (ישעיה א, יח), כלומר שעל ידי תשובת האדם מחטאו יש בכוחו להלבין את אודם החטא.

ונזכרו בפסוק זה שתי דרגות במידת הלבנת החטא, האחת, לבנה עד מאוד, כלבנוניתו של השלג, והשניה, פחות לבנה מן הראשונה, כלבנוניתו של צמר לבן (ראה משנה נגעים א, א), והן כנגד שתי דרגות בעשית התשובה: תשובה מאהבה ותשובה מיראה.

והיינו כי השב מחטאיו רק מפני שהוא ירא מעונשו של הקב"ה או כדי להינצל מן היסורים הבאים עליו, אין זו תכלית התשובה, ואינה נקראת תשובה שלימה, ולכן סגולת תשובה זו להלבין את חטאיו כצמר לבן וכמאמר חז"ל (יומא פו, ב) שהשב מיראה "זדונות נעשות לו כשגגות" אך לא נתקנות לגמרי.

לעומת זאת, הזוכה לשוב בתשובה מפני אהבתו להקב"ה וגודל צימאנו לחזור ולדבוק באלקיו, עליו אמרו חז"ל (שם) ש"זדונות נעשות לו כזכויות", כי יש בכח תשובתו העצומה מעומקא דליבא לטהר את כל מעשיו ולהלבינם כשלג צחור, ותשובה זו היא הנקראת תשובה שלימה. ועל כך אנו מתפללים בברכת "השיבנו" שבתפילת העמידה: "והחזרנו בתשובה שלימה לפניך", כלומר שתפילתנו היא שנזכה לתשובה כה נעלת שיהיה בכוחה לטהר את נשמתנו מכל רבב, ולקרבינו להקב"ה ממש כמו קודם החטא.

